

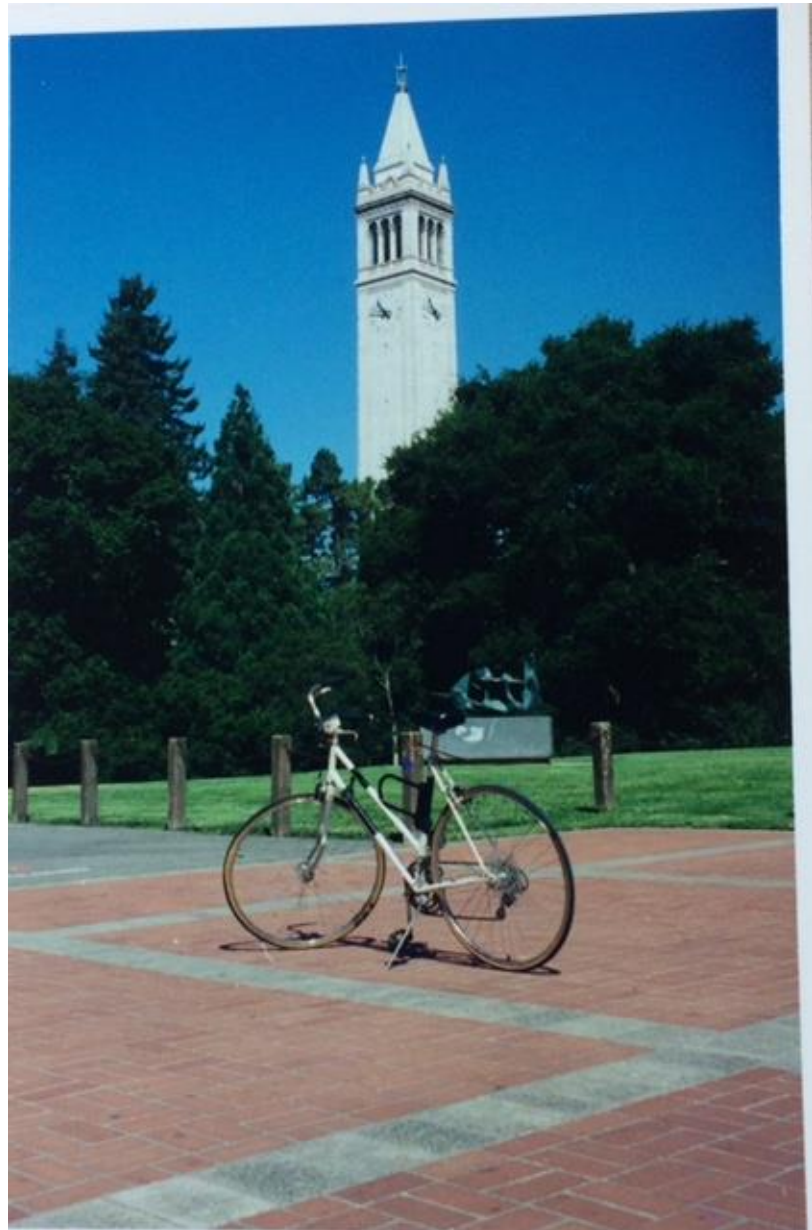
Viktigheten av internasjonal mobilitet

– eller (den lange) veien til fast stilling

Eirinn Larsen

Førsteamanuensis i historie

Universitetet i Oslo

- **Internasjonalisering** har lenge blitt sett på som "svaret på alt": en vei til **bedre kvalitet i høyere utdanning og forskning** (Hernes-utvalget 1987-1988; NOU *Med viten og vilje* (1988: 28), St.meld. Nr. 40 (1990-91): *Fra visjon til virke*.
- "Norge må sammenlikne seg med de beste" (Oxbridge and Ivory Leage)

- St.meld. nr .14 (2008-2009):
Internasjonalisering i utdanning
 - Buzz-word var **kvalitet**, men også **relevans**.
- **I den globale kunnskapsøkonomiens tid** blir internasjonal mobilitet viktig for den **nasjonale konkurransekraften** (Kai Ove Pedersens begrep om ”konkurransestaten”).
- I dette perspektivet er all kunnskap viktig i konkurranse med andre stater: ”Norge – verden” – og sikre relevans!

Men blir internasjonal mobilitet egentlig
premiert karrieremessig i akademia?

- **Snakker ikke for andre enn meg selv**
– i et fag det lenge har vært meget
trangt om plassen ikke minst på
grunn av **økende internasjonal**
konkurranse om de faste stillingene.

Tollef Aagaard
tdi fag@kronikk.no
Kronikk og debatt redaktør

Carline Tromp
carline@kronikk.no
Redaksjonssekretær

Anja Steltved
anja@kronikk.no
Redaksjonssekretær

Internasjonaliseringen av akademien i Norge bunner i et

Da fortet åpnet

KRONIKK

Maior m la agto id,
John Schæfer
Eirin Isen og
Veronique Pouillard

Gyrrind Østerud mener at
veksten av utenlandske
forskere nå går på bekostning
av universitetenes ansvar for
profesjonsutvikling og
formidling (Aftenposten, 20.
juni). John Peter Collett
peikar at vi « får institusjoner
som er uten kontakt med
selskapslivet » (Klassekampen,
3. juli). En storlingse
presentant (Sp) vil
av den grunn se
kvoter for utlendinger
i norsk akademien.

Også vi, utenlandske forskere
som norske, ønsker
internasjonaliseringsdebatten
velkommen.
Samtidig er vi slite
av hvor lite denne
debatten er basert
på fakta. Østerud
og hans støttespillere
bygger sine
belymninger på
enkle tall og
anekdoter, som at endringen
skyldes press for å bli
verdensledende – særlig fra
Kunnskapsdepartementet.

Men økningen av andelen
utenlandske forskere i norsk
akademien må manere forstås
som et oppgjør med en lukket
ansettelsespolitikk. I 2006
beskrev Ingunn Økland i
Aftenposten et kassystem ved
det humanistiske fakultetet
ved Universitetet i Oslo (UiO)
basert på innvalgt og kassene-
der, hvor talent fra andre
institusjoner var utelukkende
interne kandidater var sterkt
favorsert. I 2010 viste en
oversikt fra NIFU at 60 av 74
doktorgradskandidater ved
det samfunnsvitenskapelige
fakultetet ved UiO hadde fått
nærhet på samme lærersted.

Økningen av utlendinger i
norsk akademien er derfor
først og fremst et resultat av
en mer åpen og meritokratisert

ansettelsespolitikk. Tiden er
forbi, med andre ord, da en
akademiker kunne tilbringe
hele sin karriere, fra grunn-
studium til profesjon, ved
ett og samme lærersted – tildelt
og lov.

Østerud, Collett og andre
bygger sine angivelser på ett
enkle tall. Mellom 2007 og
2012 var 60 prosent av de
nyansatte forskerne i Norge
utenlandske. Men nettopp i
humaniora og samfunns-
vitenskap, som Østerud og
Collett er mest bekymret for,
er andelen utlendinger
forholdsvis lav. I disse fagene
var 20-30 prosent av
stipendiatene
utenlandske stats-
borgere i 2016
(Tilstandssrapport,
2017). Det samme
gjelder for medisin, et
annet fag med
betydelig samfunns-
ansvar.

Ser vi på hele
fordelingssektoren
under ett, treer det
sammen
menshet
fram.
Andelen
utenland-
ske forskere

i humaniora er 17
prosent og sam-
funnsvitenskap tolv
prosent, mens
andelen lå på 37 prosent
i matematikk og natur-
vitenskap og 30 prosent i
teknologi (NIFU,
2014).

Internasjonal
rekruttering skjer
framfor alt i junior-
stillinger. I 2012 var
mer enn en av fem
stipendiat og
annenher postdoktor
i Norge av
utenlandske opprin-
nelse, men bare rundt 16
prosent av seniorforskerne
var utlendinger. I den siste
kategorien hadde 60 prosent
boksmer enn ti år i Norge.

Vi kan konstatere at
kritikken av den pågående
internasjonaliseringen av
norsk akademien kommer fra
de fagene som har lavest

Klasse-
kampen
26. juni,
3. og
20. juli

andel utlendinger. Grunnleg-
gende tall gir med andre ord
et helt annet bilde av virkelig-
heten enn den som framføres
av kritikkerne.

Det er helt i orden å diskutere
konsekvensene av en mer
åpen, meritokratisert ansettelses-
politikk. Men vi trenger

en mer informert og presis
diskusjon. Østeruds beskrivel-
se av hvorfor utlendinger
får jobb ved norske universi-
teter og høyskoler – at
arbeidsløse utlendinger
kommer til Norge med sine
lange publikasjonslister for å
utkonkurrere nordmenn – er
altfor enkel.

Faktum er at utenlandske
forskere ikke bare drives til
Norge av push-faktorer.
Utlendinger er også etter-
spurt, fordi de bringer nye
perspektiver, språk, verdifulle
nettverk, erfaring med
ekstern finansiering osv.
Mens etter andre forsker
gode universiteter og karri-
erer i utlandet fordi de har
funnet seg en norsk kjæreste
– en gruppe NIFU har kalt
kjærlighetsmigranter.

Historieseksjonen, UiO:

- 8 nyansettelser i faste faglige stillinger de siste tre årene. Av dem er:
- 6 utenlandske
- 3 kvinner - hvorav 2 er norske
- Begge har doktorgrad fra en utenlandsk institusjon.

Så konklusjonen er klar:

Internasjonal mobilitet har betydning for ens mulighet til å få fast stilling i akademia!

Hvordan legge til rette for internasjonal mobilitet?

- Igjen snakker jeg ut fra egne refleksjoner og erfaringer:
- Som student og forsker.
- Som representant i Forskningsrådets internasjonale stipendkomite.
- Som tidligere byråkrat i Kunnskapsdepartementet.

Utenlandsopphold: en del av mitt student- og stipendiatliv

- Sommerkurs i tysk Tübingen 1990.
- Háskoli Íslands: bachelornivå (5 mnd. NORDPLUS) 1991.
- UC Berkeley: masternivå (California-stipend fra UiB 1 år og deretter 2 mnd. tillegg) 1994/95.
- Sommerkurs 1996 Utrecht.
- EU-prosjekt 1998-2001: som juniorforsker
- Visiting phd-student/ arkivstudier EHESS og HEC/ESSEC, Paris 1999-2000.
- Sommerkurs Terni 2000.

Stipendiat ved The European University Institute (EUI) 2000-2004

European
University
Institute

DEPARTMENT
OF HISTORY
AND
CIVILIZATION

...men også hestetrener i Spania!

SÅ ET LANGT OPPHOLD UTEN...

- **Hvorfor?**
- Familiære forpliktelser satt en brå stopper for all den feirede internasjonale mobiliteten...
- Også fordi jeg i 2007-9: arbeidet i KD.

**MEN DET ER MULIG
OGSÅ MED BARN og
hunder, gård og hest...**

**MEN ATSKILLIG LETTERE
NÅR PARTNER ER
UNIVERSITETSANSATT
OGSÅ!**

2013: Forskeropphold UC
Berkeley 2013 (men var
delvis syk – NB:
sykeforsikring).

2022: Planlegger
forskningstermin ved
University of New South
Wales / Australia samtidig
med at vår datter reiser på
utveksling.

Hvordan legge til rette for internasjonal mobilitet fra institusjonens side?

- **VIKTIG Å HA ET LIVSLØPSPERSPEKTIV!**
- Det endrer seg over tid hvor mye en kan oppholde seg andre steder enn i Norge.
- Større mulighet for lange opphold utenlands som ung student og stipendiat før en stifter familie.
- MEN: også mulig med barn - **men langt vanskeligere for partner som ikke arbeider i akademia!**

Men en må begynne tidlig...!

- Viktig at universitets- og høgskoleansatte oppfordrer til internasjonal mobilitet for studenter:
- Skrive anbefalingsbrev
- Kontakte fagfeller i utlandet
- Informere om muligheter i forelesninger og veiledning – når all studenter
- Kjenne litt til de administrative rutinene på feltet

Viktigheten av **språkkunnskap** i **humaniora og delvis samfunnsvitenskap**

- Andre språk enn engelsk hvis det er behov, spesielt på PhD-nivå:
- Jeg lærte fransk som ledd i PhD-utdanningen.
- Fikk **finansiell støtte** fra min institusjon til **kursing i fransk** fra EU-prosjektet jeg inngikk i.
- Gjorde det mulig å reise til Frankrike, få kontakt med franske historikere og ikke minst **lese og bruke franske kilder**.
- Men det tar ekstra tid å skrive avhandling på et annet språk: **kursing i akademisk engelsk**.

Mobilitetsstipend...

- Jeg hadde aldri kunnet oppholde meg så mye utenlands uten **gode støtteordninger**.
 - Mobilitetsprogram av ymse art.
 - Individuelle støtteordninger til PhD-utdanning ute (helgrads) fra **Forskningsrådet, Lånekassen**, samt ulike samarbeids avtaler institusjoner imellom, som Norske universitet og UC Berkeley, Det fransk-norske universitetssamarbeidet MSH, Paris.
 - **Små-mobilitetsordninger er veldig viktig:**
Forskningsrådets Yggdrasil er lagt ned (?), også intensjonsavtalene med sentrale land / regioner?

Institusjonelt ansvar for mobilitet

- **Norges forskningsråd** spiller en sentral rolle, men også UH-institusjonene.
- Et problem at alle individuelle ordninger legges ned til fordel for prosjekt: vanskelig for enkeltforskeren å finne penger og midler til å reise ut etter behov.
- **Reduserer enkelstipendiaters autonomi og mulighet til å bygge egne faglige veier:** for avhengig av seniorer og prosjekter.
- UH-sektoren setter heller ikke alltid av midler for PhD-stipendiater som ønsker å reise ut for å gå i arkiv, følge seminar, treffe en faglig autoritet på sitt felt. **Det har konsekvenser for kunnskapen som produseres.**

Individuelt ansvar for mobilitet

- Vanskelig å få folk til å reise ut som egentlig ikke har tenkt tanken – og vil.
- Anerkjennelse at utenlandsopphold ikke er for alle!
- Må ikke ta fra folk det individuelle initiativet – og ansvaret!
- Men ser tydelige kjønnsforskjeller: flere kvinner (uten familieansvar) reiser ut som student og stipendiat.
- Også en balanse – jeg måtte selv gjennom en ”fornorskningsprosess” etter EUI: vise at jeg fantes og dugde som *norsk* historiker.

Men internasjonal mobilitet er **mer** enn bare smart for karrieren...

og med MINNER og VENNER for LIVET

og en EKTEMANN å ta med hjem!

Takk for oppmerksomheten!